
Interview met....

MARION CHATROU

Voor het interview zijn we deze keer afgezakt naar Venray om Marion Chatrou te horen vertellen over een werkgroep voor vlinders, een vlindertentoonstelling, kalkgraslandvlinders en nog veel meer. Nu werkzaam op de automatiseringsafdeling van het Psychiatrisch Centrum te Venray, gaat in de vrije tijd haar hart uit naar vlinders. Op de vraag of ze zitting wil nemen in de congresscommissie voor het internationale congres komend jaar was het antwoord snel bedacht: ja!

Na een rondwandeling door de tuin en een lekker maal werd het tijdens het toetje hoog tijd om te starten met de eerste vraag; hoe ben je begonnen met vlinders?

Het is heel grappig, vorig jaar met ons trouwen (dat hoeft er niet in hoor) had m'n moeder een verzamelmap gemaakt met allemaal dingen van vroeger en overal kwamen vlinders in terug. In tekeningen, in handwerken, in alles wat ik verzameld had kwamen vlinders voor. Zo vertelde m'n moeder vorige week nog dat ik ooit een fornuisje had gekregen. De pannetjes gebruikte ik niet om in te koken, maar om rupsen in te verzamelen.

Ook kan ik me nog herinneren, ik was toen tien jaar, dat er een Konin-ginnepage in de tuin kwam. Dat was een van de eerste vlinders die ik me goed kan herinneren. Daarna heb ik hem nooit meer gezien. Dat wil zeggen, niet in Nederland.

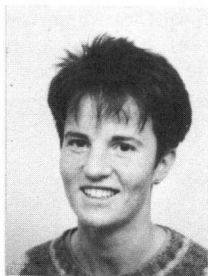
Het echte vlinderonderzoek is pas gekomen in m'n studie biologie na het kandidaats. Na een vak aquatische ecologie was er in Nijmegen heel weinig te beleven op het gebied van veldonderzoek. Met twee medestudenten zijn we toen eens in Wageningen bij de vakgroep Natuurbeheer gaan kijken om met verschillende mensen te praten. Ik wist toen al wel dat men daar onderzoek deed naar de Nederlandse dagvlinders. De tweede waar we mee spraken was Jan van

der Made. Die dacht waarschijnlijk: "Ha, studenten uit Nijmegen, die moet ik vasthouden". We kwamen niet meer van onze stoel vandaan. Hij begon heel enthousiast te vertellen en vlinderonderzoek zagen wij wel zitten. Marnix (de huidige coördinator van het Landelijk Dagvlinder Project) vond vlinders eigenlijk wel een beetje softie, maar werd uiteindelijk ook overgehaald.

In het voorjaar van '83 zijn we begonnen met een onderzoek naar kalkgraslandvlinders; een aantal maanden in Limburg en een aantal maanden in de Eiffel.

Wat hield dat onderzoek eigenlijk in? Trouwens, over dat onderzoek is nog nooit een artikel in 'Vlinders' verschenen, laten we het voorlopig maar langs deze weg vernemen.

We gingen kijken naar kalkgraslanden. Dat zijn gebieden waar kalk heel dicht aan de oppervlakte zit. Deze gronden hebben een heel eigen vegetatie en daardoor ook heel eigen vlindersoorten. Vroeger waren de kalkgraslanden groter en aaneengesloten (alleen in Zuid-Limburg) en daar trok dan een herder met schapen rond. De schapen hielden het gras heel kort en voorkwamen dat er bos ging groeien. Die kalkgraslanden bleven dus mooi open en er kwamen heel veel vlinders voor. Dat is langzamerhand minder geworden omdat die gebieden kleiner werden, maar ook omdat ze geïsoleerd van

elkaar kwamen te liggen. En dan krijg je het bekende verhaal, hè, dat de vlinders niet meer van het ene gebiedje naar het andere kunnen vliegen en als dan ergens een populatie uitsterft, dan kan er uit andere gebieden geen nieuwe aanvoer komen. Voor bepaalde soorten wilden we gaan kijken hoe het daarmee stond.

En wat voor soorten waren dat dan?

Dat waren in het bijzonder het Bruindikkopje, het Kalkgraslanddikkopje, het Dwergblauwtje en het Dwergdikkopje. Die vier soorten. Er waren eigenlijk nog twee soorten, het Hooibeestje en het Vuurvlindertje, maar dat zijn geen typische kalkgraslandsoorten. Zij komen ook op zaandgrond voor.

Die eerste vier komen dus alleen op kalkgrasland voor?

Van die vier kalkgraslandsoorten komt alleen het Bruin dikkopje nog in Limburg voor, die andere drie zaten niet meer in Limburg maar wel in de Eifel. Daar zijn we gaan kijken hoe die soorten ervoor stonden, hoe zij daar leefden en om zoveel mogelijk waarnemingen te doen om die naast die van Limburg te leggen.

En? Is het daar veel anders dan in Nederland? Welke kalkgraslanden zijn beter bewaard gebleven?

Er zijn daar veel meer kalkgraslandgebieden. De omgeving is veel minder ontgonnen, dus grotere gebieden en kleine weggetjes. En heel veel

stukjes land die ongebruikt zijn gebleven en tussen die gebiedjes in liggen. Dus vlinders kunnen veel gemakkelijker van het ene naar het andere gebiedje toe, ook langs akkerranden en langs wegbermen. Er is daar een overeenkomst met de boeren gesloten, dat zij bijvoorbeeld in graanvelden binnen twee meter vanaf de randen niet mogen spuiten met onkruid- of insectenbestrijdingsmiddelen. Daardoor blijven die randen rijk aan flora en de vlinders maken daar gebruik van. Ze kunnen dan veel gemakkelijker van het ene naar het andere gebied vliegen. Er is gewoon veel meer bewaard gebleven.

Is men van plan om dat ook in Nederland te gaan doen?

Dat zou ideaal zijn. Niet alleen voor de vlinders, ook andere dieren maken van de verbindingstroken gebruik. Allerlei insecten, maar ook muizen en vogels. Voor de verspreiding van planten is het ook ideaal om zo'n strook ertussen te hebben. Maar het is de vraag in hoeverre je dat kunt verwezenlijken.

En na het vlinderonderzoek bij Jan van der Made, ben je toen in de vlinders gebleven of heb je eerst nog andere dingen in je studie gedaan?

Even denken, dat onderzoek was hardstikke leuk. Ik dacht toen: "Ik wil eigenlijk wel verder, maar ik moet niet al te eenzijdig blijven". Daarna ben ik naar Engeland gegaan om een stage te lopen bij de National Trust. In Engeland zijn vlinders enorm populair, ik denk nog wel populairder dan hier, dat kun je merken aan alles. Vlinderhuizen zijn bijvoorbeeld veel talrijker dan hier.

Enfin, ik heb daar toen een vlinderoute uitgezet. Een vaste route over het terrein, die ik dan die zomer heb gelopen maar die daarna ieder jaar gelopen kon worden om te kijken

hoe de vlinders zouden gaan veranderen, afhankelijk van de veranderingen in het beheer. Je kunt je voorstellen, als het beheer verandert met die schapenbegrazing, dat dan de vegetatie verandert en dan verandert dus ook de vlinderpopulatie. Het leek me wel interessant om dat een beetje te volgen en de vlinderfauna te inventariseren. Verder heb ik nog een paar kleine vlinderonderzoekjes gedaan. Uiteindelijk meer dan ik gedacht had. Het ging allemaal vanzelf, zij vonden het leuk en ik vond het leuk.

En liep die vlinderroute langs een specifieke vegetatie? Langs een bosrand of zoiets?

Zo'n vlinderroute kies je evenredig aan de vegetatie die in dat gebied voorkomt. Dus is er tachtig procent grasland, dan laat je de route voor tachtig procent door het grasland lopen en verder langs bosrand of een stukje struikgewas als dat er is. Dit is allemaal standaard beschreven. In Engeland doen ze dat al lang. Die gegevens worden ook verzameld in een landelijk project. Het is de bedoeling dat we dat in Nederland ook gaan doen. Uit zo'n monitoring project kun je heel veel gegevens halen, vooral als je tegelijkertijd vastlegt hoe de vegetatie is veranderd, hoe het beheer in het gebied is veranderd, dan kun je daarmee heel andere type gegevens uithalen dan dat je uit het dagvlinderproject haalt.

Als wat, bijvoorbeeld?

Voor de invloeden van beheersveranderingen op de omgeving en op de vlinders. In Engeland op het kalkgrasland kon je dat eigenlijk al een beetje zien, want doordat die schapen daar gingen grazen kwam er veel meer grasland en werd het wat korter gehouden. Bepaalde kruiden, die eerst geen kans hadden kwamen nu terug. Je kon ook duidelijk zien, dat vlinders die op laag grasland voor-

komen weer aan het opkomen waren. Ze werden in veel grotere aantallen gezien dan in de jaren ervoor.

Dwergdikkopje (Thymelicus acteon)

Een ander onderwerp. Je hebt een vlindertentoonstelling gemaakt. Kun je daar iets meer over vertellen?

Aan het eind van m'n studie had ik nog een paar maanden stage voor natuurbeheer staan en het leek me leuk om iets met educatie te doen. Jan van der Made noemde het milieueducatiecentrum Eindhoven. Daar ben ik gaan praten. Uiteindelijk kwam er uit dat de jaarlijkse tentoonstelling die ze daar zelf maken over vlinders zou kunnen gaan en of ik dat dan wilde doen. Dat heb ik gedaan, die twee maanden zijn wel wat langer geworden. Ik heb een plan voor de tentoonstelling gemaakt en een informatief boekje over vlinders geschreven. Pas een jaar daarna is de tentoonstelling gerealiseerd. Na een aantal maanden hard werken was de opening op vrijdag 13 juni 1986.

Ik vond het een mooie en leuke tentoonstelling. (Marion vertelde me dat de tentoonstelling nog steeds te zien is en te huren bij het Rijksmuseum voor Natuurhistorie te Leiden, tel. 071-143844).

Marion, je hebt ook nog meegewerkt aan de tuinbrochure en in die tijd was je ook net bezig om je eigen tuin vlindervriendelijk in te richten.

Ja, de tuin was eerst een grasveld en we hebben toen rigoreus al het gras eruit gehaald. We wilden een kleine zitruimte overhouden en hebben de rest ingericht met planten, waarvan ik zelf wist dat ze veel vlinders aantrekken.

Qua omgeving is het hier niet zo aantrekkelijk voor vlinders. Maar toch zie je in het eerste jaar meteen resultaat. Want zo'n vlinderstruik kan meteen het eerste jaar al bloeien en daar komen meteen vlinders opaf. Dat zijn dan wel Koolwitjes en Kleine vossen, maar het is een begin.

Maar behalve vlinders komen er spontaan ook allerlei rupsen in de tuin, die dan weer uitkomen. Vorig jaar hadden b.v. op het Knopig Helmkruid rupsen van de Kuifvlinder en die rupsen zijn enorm spectaculair: wit met gele en zwarte banen, stippeltjes erbij.

Je bent ook lid van de Vlinderwerkgroep Eindhoven. Waar zijn jullie mee bezig?

We gaan deze zomer beginnen met een onderzoek naar 2 soorten dikkopjes, het Spiegeldikkopje en het Bontdikkopje. Deze soorten zijn er in Brabant nog in behoorlijke aantallen. We gaan deze soorten als groep bestuderen, omdat het toch wel leuk is om een gezamenlijk project te hebben dat de boel een beetje bij elkaar houdt. Wat we nu gaan doen met dat onderzoek naar die twee soorten Dikkopjes, is kijken naar het beheer van de verschillende gebiedjes en of dat een relatie heeft met het voorkomen van deze soorten. We willen eigenlijk komen tot een beheersadvies, zodat er in de praktijk ook iets met de gegevens gedaan kan worden.

Over twee weken gaan we met z'n allen het veld in, we hebben dan een velddag. We gaan dan de methode uitproberen: hoe zet je een route

uit, eventueel ook hoe je een vlinder kunt merken met een stift, hoe je ei-afzetting moet bestuderen, hoe je een vlinder kunt volgen die ergens eitjes gaat afzetten en ook hoe je de vegetatie het beste kunt beschrijven.

Gaan jullie ook merk-terugvangst doen?

Dat is nog niet zeker (dat is typisch voor een werkgroep, hè). De houding van de deelnemers t.o.v. vlinders is ook verschillend. Er zijn er die vlinders vangen en prepareren. Er was iemand die de eerste keer al z'n spanplankje bij zich had om hem weg te geven aan een liefhebber, omdat hij zelf niet meer prikte. Zo is het ook met merken en terugvangen. De een wil zich er niet aan wagen om bij het merken een vleugeltje te beschadigen, omdat het om bedreigde soorten gaat, terwijl de ander vindt dat je het wel moet doen, omdat je er waardevolle informatie uit haalt.

Gezien de tijd houden we nu op en komen we aan de laatste vraag.

O gut, ik weet het al, ik heb er ook al over nagedacht. De mooiste vlinder, hè? Als ik een soort mag noemen, die niet in Nederland voorkomt, zou ik het Bellargusblauwtje, het heeft niet eens een Nederlandse naam, noemen. (Wel een Latijnse: *Lysandra bellargus*, red.). Die komt bijvoorbeeld in Engeland in kalkgraslanden voor. Als je die kleur blauw eenmaal gezien hebt, dan vergeet je dat nooit meer. Heel flitsend, azuurblauwe vleugels, vooral als hij net uit de pop komt. Dat is een pareltje, dat spiegelt je gewoon tegemoet.

En een Nederlandse soort?

Dan zou ik het Oranjetipje kiezen. Simpel hè. Ik vind het gewoon een heel mooie vlinder, die camouflage aan de onderkant en die oranje stippen. Bovendien is het een lentebode.